

29.04.2022 r.

Powszechny Spis Rolny 2020 – wyniki ostateczne w województwie mazowieckim

 9,1%

Spadek liczby gospodarstw rolnych w porównaniu z PSR 2010

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020¹ utrzymała się notowana od wielu lat tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych. W porównaniu z wynikami uzyskanymi w PSR 2010, zwiększeniu uległa powierzchnia gruntów ogółem oraz powierzchnia użytków rolnych, w tym utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej. W analizowanym okresie znacząco zwiększyła się liczebność drobiu ogółem, wzrost wystąpił również w przypadku pogłowia bydła i świń.

Powszechny Spis Rolny (PSR) został przeprowadzony na terytorium Polski w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 r., wg stanu na dzień 1 czerwca 2020 r.

Spisem rolnym, jako badaniem pełnym, zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne) oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej.

Gospodarstwa rolne

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r., liczba gospodarstw rolnych ogółem w województwie mazowieckim wyniosła 208,1 tys. i stanowiła 15,8% ogólnej liczby gospodarstw rolnych w Polsce. W porównaniu z Powszechnym Spisem Rolnym 2010 liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o 20,7 tys., tj. o 9,1%.

W strukturze gospodarstw rolnych największą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha użytków rolnych (44,0% ogólnej liczby gospodarstw rolnych) oraz od 5 do 10 ha UR (27,2%). Najmniej natomiast odnotowano gospodarstw najmniejszych o powierzchni do 1 ha UR łącznie (1,5%) oraz gospodarstw największych 50 ha UR i więcej (1,6%).

Tablica 1. Struktura gospodarstw rolnych

Grupy obszarowe użytków rolnych	2010		2020	
	w tysiącach	w odsetkach	w tysiącach	w odsetkach
OGÓŁEM	228,8	100,0	208,1	100,0
Do 1 ha łącznie	2,9	1,3	3,1	1,5
1-5	101,8	44,5	91,6	44,0
5-10	66,4	29,0	56,7	27,2
10-15	29,0	12,7	25,9	12,5
15-20	12,8	5,6	11,9	5,7
20-50	14,0	6,1	15,4	7,4
50 ha i więcej	1,9	0,8	3,3	1,6

Największy spadek liczby gospodarstw rolnych w porównaniu z 2010 r. odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni od 5 ha do 10 ha użytków rolnych (o 14,6%), a następnie w grupie

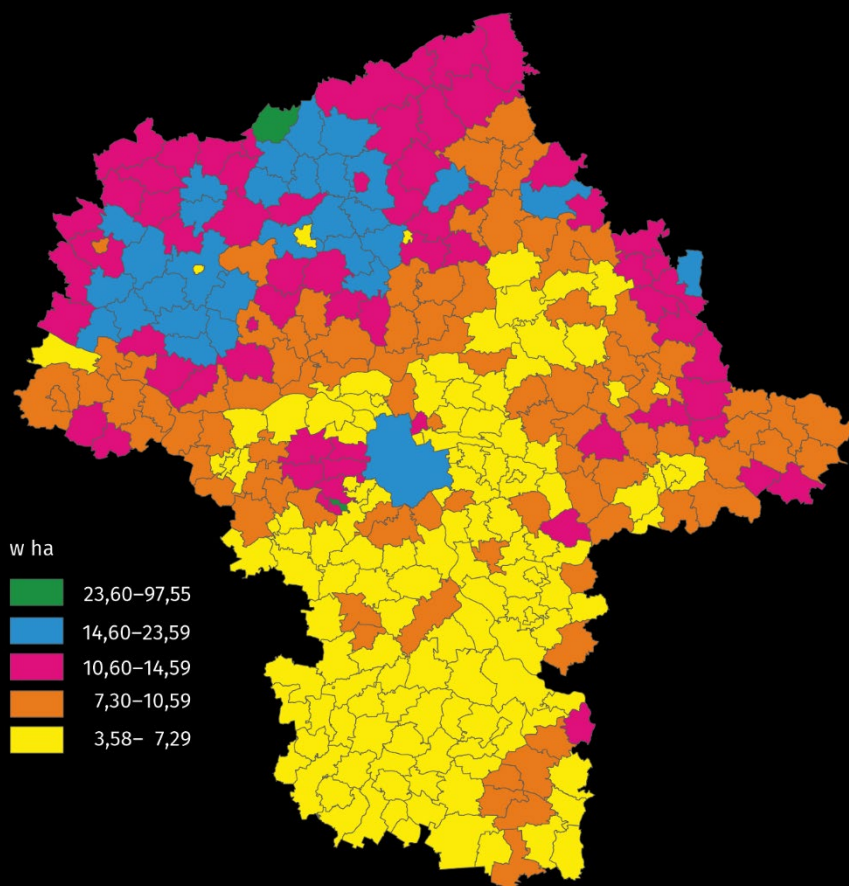
¹ UWAGA. Dane ostateczne na poziomie województwa prezentowane są według siedziby użytkownika gospodarstwa rolnego, natomiast dane na poziomie gmin – według siedziby gospodarstwa.

obszarowej 10-15 ha UR (o 10,6%) oraz w grupie 1-5 ha UR (o 10,0%). Znacznie wzrosła natomiast liczba gospodarstw największych o powierzchni 50 ha UR i więcej (o 75,1%). Wzrost odnotowano również w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 20-50 ha (o 9,9%), oraz w grupie gospodarstw najmniejszych do 1 ha włącznie (o 9,2%).

Obserwowany spadek liczby gospodarstw rolnych, przy niewielkim zwiększeniu się powierzchni użytków rolnych, znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście (o 11,8%) średniej powierzchni użytków rolnych przypadającej na 1 gospodarstwo rolne z 8,5 ha w 2010 r. do 9,5 ha w 2020 r.

Wśród gospodarstw rolnych spisanych w 2020 r. dominowały te, prowadzące wyłącznie produkcję roślinną, stanowiąc 61,9%. W porównaniu z 2010 r. ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych zwiększył się o 17,5 p. proc. Gospodarstwa prowadzące wyłącznie produkcję zwierzęcą stanowiły 0,5% (tyle samo co w 2010 r.), natomiast udział gospodarstw prowadzących jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą zmniejszył się o 17,5 p. proc. do 37,6%.

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym w 2020 r.

Największa średnia powierzchnia użytków rolnych wystąpiła w gminie miejskiej Podkowa Leśna (97,55 ha), a najmniejsza w gminie miejskiej Żyrardów (3,58 ha)

Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 powierzchnia gruntów ogółem użytkowanych w gospodarstwach rolnych wyniosła 2291,1 tys. ha i stanowiła 13,7% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w Polsce, a w ciągu ostatnich 10 lat, tj. od Powszechnego Spisu Rolnego 2010 zwiększyła się o 24,6 tys. ha (o 1,1%).

Użytki rolne w gospodarstwach rolnych zajmowały 1984,9 tys. ha, (13,3% krajowej powierzchni użytków rolnych), stanowiąc 86,6% powierzchni ogólnej. W porównaniu z 2010 r. powierzchnia tych gruntów zwiększyła się o 40,7 tys. ha (o 2,1%). Użytki rolne utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zajmowały 1955,0 tys. ha, tj. 98,5% powierzchni użytków rolnych, natomiast powierzchnia pozostałych użytków rolnych wyniosła 29,9 tys. ha. W stosunku do 2010 r. powierzchnia tych gruntów odpowiednio zwiększyła się o 2,9% i zmniejszyła się o 33,1%.

W wewnętrznej strukturze użytków rolnych największą powierzchnię zajmowały grunty pod zasiewami –1286,9 tys. ha, (11,7% areалу krajowego), a następnie trwałe użytki zielone – 520,5 tys. ha, przy czym łąki trwałe uprawiano na powierzchni 462,8 tys. ha, a pastwiska trwałe na powierzchni 57,7 tys. ha. Pod uprawy trwałe przeznaczonych było 115,8 tys. ha, a grunty ugorowane zajmowały 29,7 tys. ha.

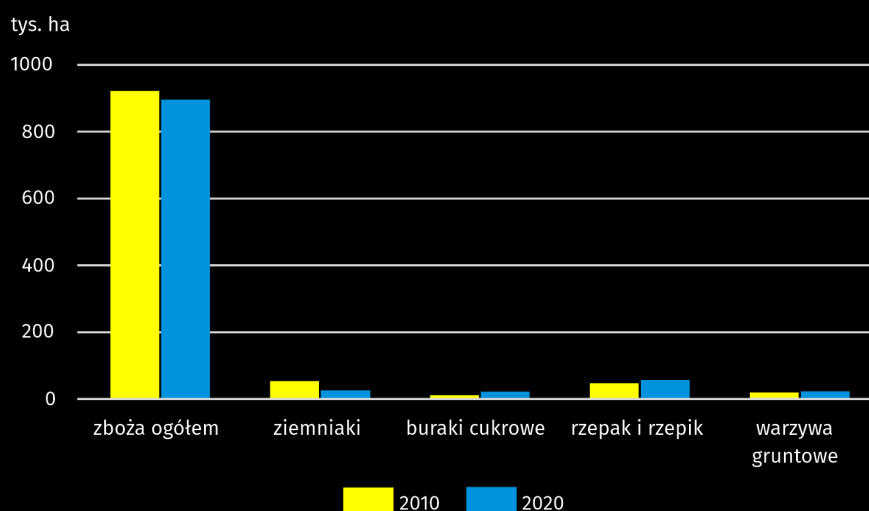
Przeważającą część powierzchni użytków rolnych zajmowały grunty pod zasiewami

Tablica 2. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

Lata	Powierzchnia użytków rolnych					
	ogółem	w tym użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej				
		razem	w tym			
			pod zasiewami	grunty ugorowane	uprawy trwałe	trwałe użytki zielone
W tysiącach hektarów						
2010	1944,2	1899,4	1205,6	58,7	108,4	523,7
2020	1984,9	1955,0	1286,9	29,7	115,8	520,5
2010=100						
2020	102,1	102,9	106,7	50,5	106,9	99,4
W odsetkach powierzchni użytków rolnych ogółem						
2010	100,0	97,7	62,0	3,0	5,6	26,9
2020	100,0	98,5	64,8	1,5	5,8	26,2

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się powierzchnia gruntów pod zasiewami (o 6,7%) oraz upraw trwałych (o 6,9%), jednocześnie zwiększył się ich udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych odpowiednio o 2,8 p. proc. i 0,2 p. proc. Natomiast zmniejszyła się powierzchnia gruntów ugorowanych (o 49,5%) oraz trwałych użytków zielonych (o 0,6%) i również zmniejszył się ich udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych odpowiednio o 1,5 p. p. proc. i 0,7 p. proc.

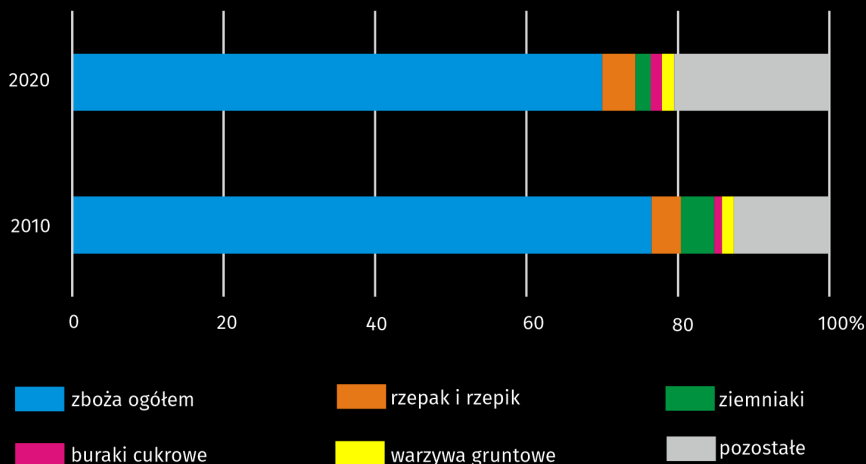
Wykres 1. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów

W strukturze zasiewów dominującą uprawą były zboża ogółem, których powierzchnia wyniosła 900,6 tys. ha. Udział powierzchni zbóż ogółem w województwie w ogólnej powierzchni tych upraw w kraju wynosił 12,1%. W 2020 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 56,5 tys. ha, ziemniaków – 25,6 tys. ha, a buraków cukrowych – 19,7 tys. ha. Warzywa uprawiane były na powierzchni 21,0 tys. ha. W stosunku do 2010 r. zmniejszyła się powierzchnia

zasiewów zbóż ogółem (o 2,4%) oraz ziemniaków (o 52,2%), zwiększyła się natomiast powierzchnia zasiewów buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku oraz warzyw gruntowych odpowiednio o: 67,7%, 19,0% oraz 6,4%.

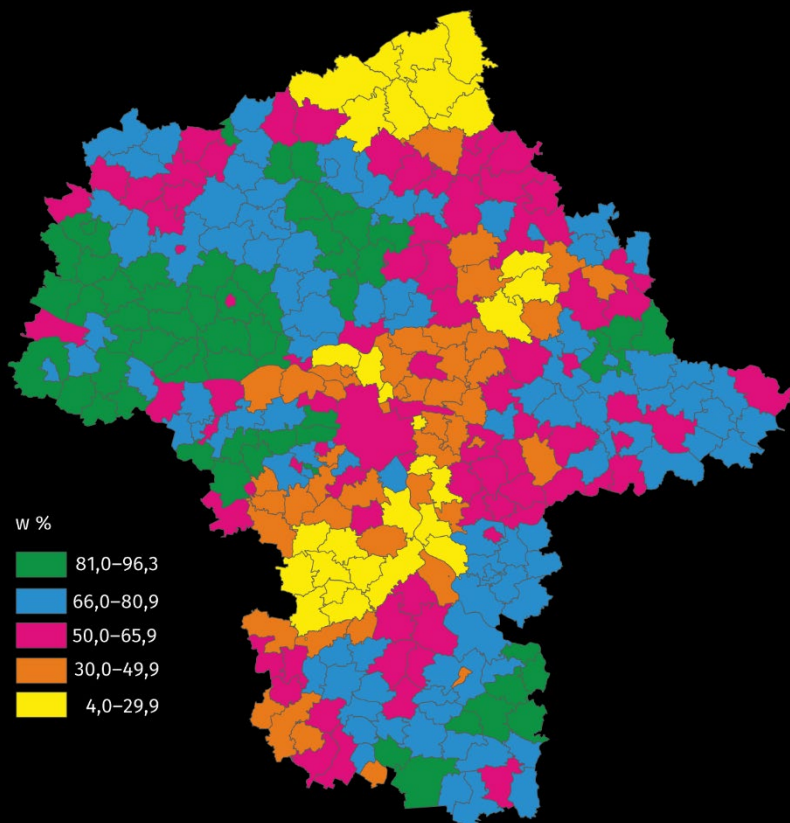
Wykres 2. Udział powierzchni głównych upraw rolnych w ogólnej powierzchni zasiewów

Porównując dane za rok 2020 do danych z 2010 roku możemy zaobserwować zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych upraw. Zmniejszył się udział areалу zbóż ogółem (o 6,5 p. proc.) do 70,0% w ogólnej powierzchni zasiewów oraz ziemniaków (o 2,4 p. proc.) do 2,0%, natomiast zwiększył się udział areálu buraków cukrowych oraz rzepaku i rzepiku (po 0,5 p. proc.) odpowiednio do 1,5% i 4,4%. Na przestrzeni 10 lat nie zmienił się udział powierzchni warzyw gruntowych i wyniósł 1,6%.

W strukturze zasiewów zmniejszył się udział zbóż ogółem i ziemniaków, zwiększył natomiast udział buraków cukrowych oraz rzepaku i rzepiku

Mapa 2. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w 2020 r

Największy udział powierzchni zasiewów w ogólnej powierzchni użytków rolnych odnotowano w gminie miejskiej Podkowa Leśna (96,3%), a najmniejszy w gminie wiejskiej Błędów (4,0%)

Nawożenie roślin

W województwie mazowieckim według wyników PSR 2020 zużycie nawozów mineralnych, zawierających azot (N), fosfor (P) i potas (K) wyniosło 231,7 tys. ton w przeliczeniu na czysty składnik i zwiększyło się o 19,0% w stosunku do PSR 2010. W tym okresie zużycie nawozów azotowych wzrosło o 5,3%, fosforowych o 14,5%, a potasowych o 59,6%. Udział województwa w krajowym zużyciu nawozów mineralnych wyniósł 11,9% i był jednym z najwyższych w kraju, po województwie wielkopolskim.

W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych zużyto ogółem 116,7 kg NPK, tj. o 16,5% więcej w porównaniu z 2010 r. W stosunku do średniej krajowej zużycia nawozów mineralnych wynoszącej 130,5 kg na 1 ha użytków rolnych poziom nawożenia w województwie mazowieckim był mniejszy o 10,6%.

Tablica 3. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych

Lata	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik				
	mineralne				wapniowe
	ogółem	azotowe	fosforowe	potasowe	
W tysiącach ton					
2010	194,7	113,1	39,3	42,3	45,9
2020	231,7	119,2	45,0	67,5	140,3
2010=100					
2020	119,0	105,3	114,5	159,6	305,8
Na 1 ha użytków rolnych w kg					
2010	100,2	58,2	20,2	21,8	23,6
2020	116,7	60,0	22,7	34,0	70,7

W 2020 r. gospodarstwa rolne pod zasiewy zużyły 140,3 tys. ton nawozów wapniowych i było to 3-krotnie więcej niż 10 lat temu. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wykorzystano 70,7 kg nawozów wapniowych, również 3-krotnie więcej niż w 2010 r. Średnie krajowe zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 89,6 kg i było o 21,1% większe niż w województwie mazowieckim

Zwierzęta gospodarskie

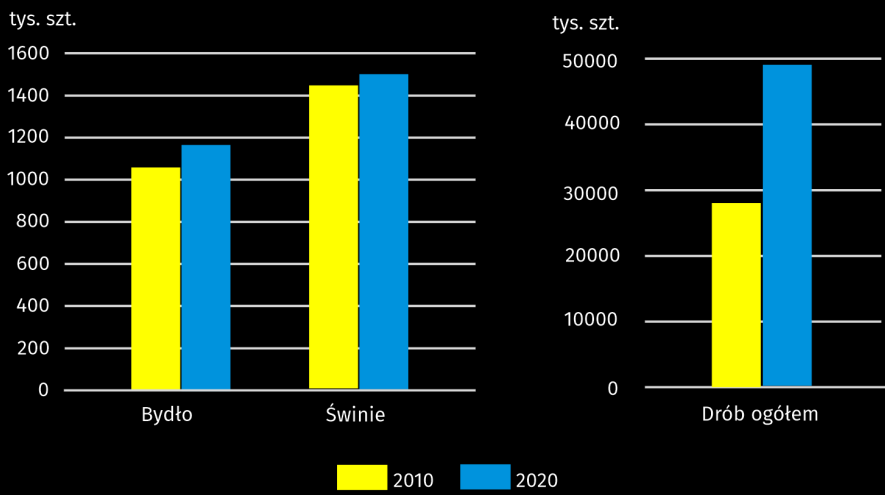
Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. pogłowie podstawowych zwierząt gospodarskich w gospodarstwach rolnych wyniosło:

- bydła – 1168,2 tys. sztuk, w tym krów – 524,1 tys. sztuk,
- świń – 1496,2 tys. sztuk, w tym loch – 61,2 tys. sztuk,
- drobiu ogółem – 48831,7 tys. sztuk, w tym kur niosek – 9892,1 tys. sztuk.

W porównaniu z wynikami spisu przeprowadzonego w 2010 r. odnotowano znaczący wzrost drobiu ogółem – o 74,1%. Wzrost wystąpił również w przypadku pogłowia bydła i świń odpowiednio o 10,4% i 4,0%.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że gospodarstwa rolne w województwie mazowieckim utrzymywały 18,5% krajowego pogłowia bydła oraz 21,6% krajowego pogłowia drobiu, zajmując w obu przypadkach pierwszą lokatę. Natomiast udział województwa w krajowym pogłowie świń wyniósł 13,4%; druga lokata w kraju po województwie wielkopolskim.

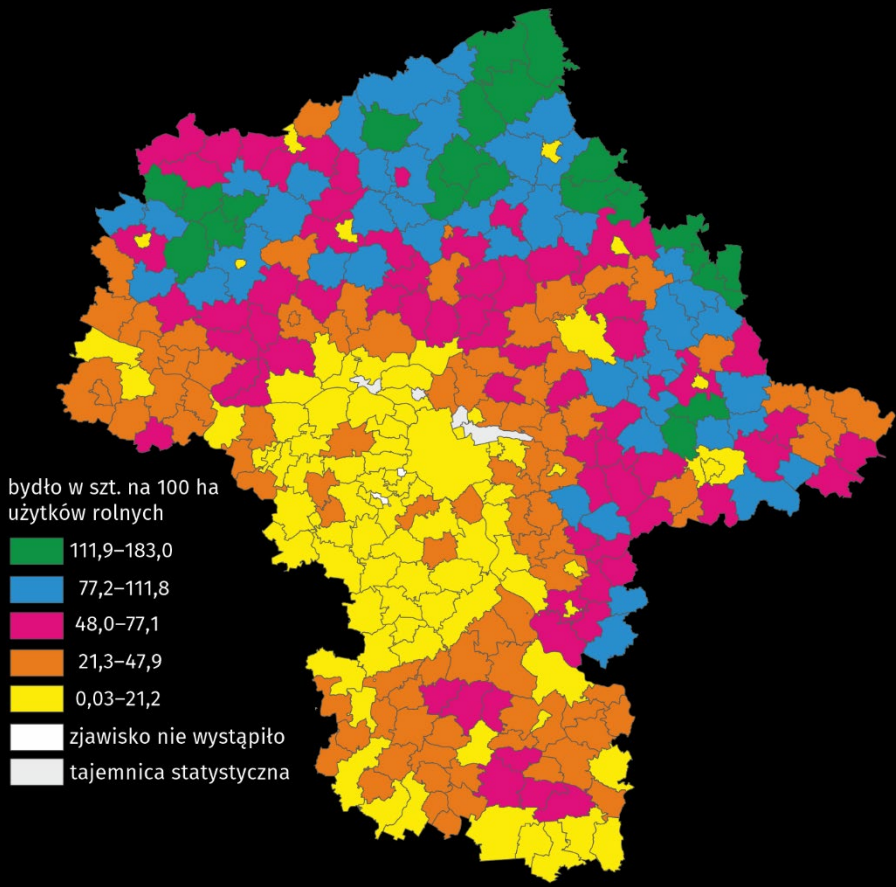
Wykres 3. Pogłowie zwierząt gospodarskich

W 2020 r. obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych kształtowała się na poziomie: dla bydła – 59 sztuk, dla świń – 75 sztuk, a dla drobiu – 2460 sztuk. W porównaniu z 2010 r. wskaźnik ten był większy odpowiednio: dla bydła o 5 sztuk, dla świń o 1 sztukę i dla drobiu o 1017 sztuk.

Średnio w kraju obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 42 sztuki i była mniejsza o 17 sztuk od notowanej w województwie mazowieckim. W przypadku świń omawiany wskaźnik dla kraju wyniósł 75 sztuk (tyle samo co w województwie), natomiast dla drobiu 1511 sztuk, tj. o 949 sztuk mniej.

Mapa 3. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.

Najwięcej pogłowia bydła na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminie wiejskiej Stary Lubotyń (183,0 sztuki), a najmniej w gminie wiejskiej Belsk Duży (0,03 sztuki)

Ciągniki i maszyny rolnicze

Według wyników spisu rolnego 2020 w gospodarstwach rolnych w województwie mazowieckim znajdowało się 230,5 tys. sztuk ciągników, tj. o 9,3% więcej niż w 2010 r. Przy utrzymującej się przewadze zbóż w strukturze powierzchni zasiewów i jednoczesnym wzroście powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w 2020 r. w gospodarstwach rolnych znajdowało się 20,0 tys. sztuk kombajnów zbożowych, tj. o 15,9% więcej niż w 2010 r. Mimo dużego wzrostu powierzchni uprawy buraków cukrowych i jednocześnie dużego spadku powierzchni uprawy ziemniaków odnotowano zmniejszenie liczby kombajnów do zbioru tych ziemiołódów odpowiednio o 70,1% i 32,1%. Wyraźnie zmniejszyła się również liczba silosokombajnów – o 62,7%.

Zwiększyła się liczba ciągników ogółem i kombajnów zbożowych, natomiast zmniejszyła się liczba kombajnów buraczanych i ziemniaczanych

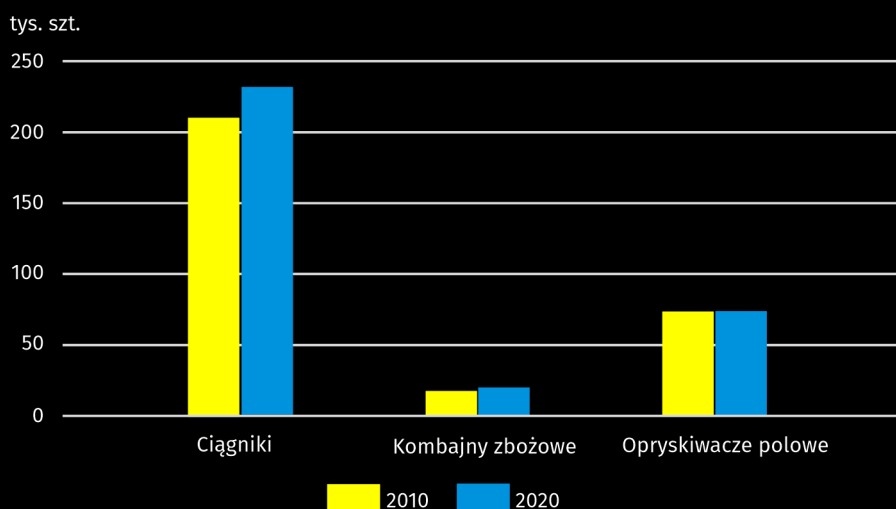
Tablica 4. Ciągniki i maszyny rolnicze

Lata	Ciągniki	Kombajny			Silosokombajny
		zbożowe	buraczane	ziemniaczane	
W tysiącach sztuk					
2010	211,0	17,2	1,4	13,1	1,6
2020	230,5	20,0	0,4	8,9	0,6
2010=100					
2020	109,3	115,9	29,9	67,9	37,3
Na 100 gospodarstw rolnych					
2010	92,2	7,5	0,6	5,7	0,7
2020	110,8	9,6	0,2	4,3	0,3

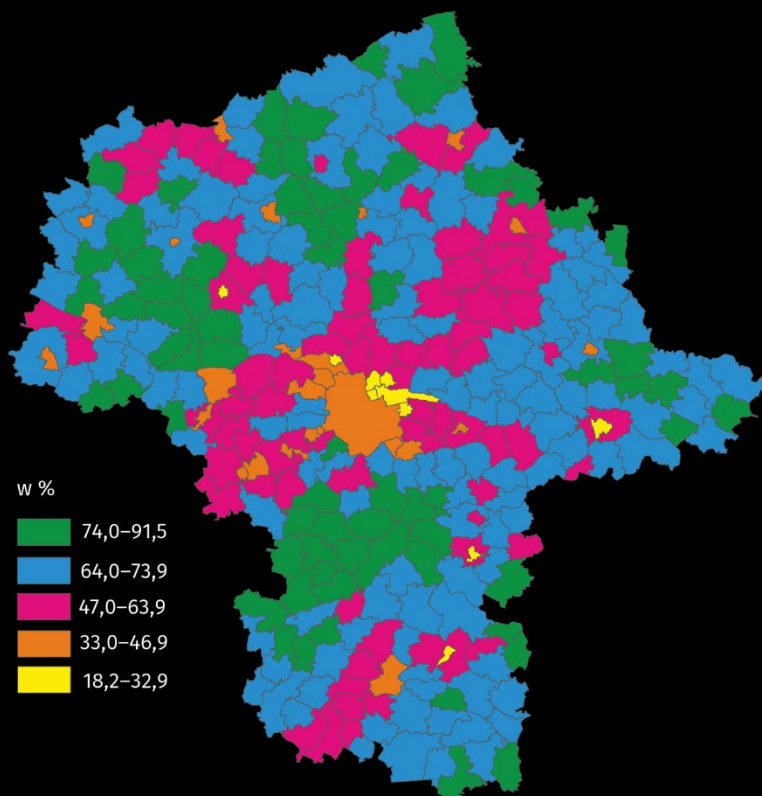
W 2020 r. na 1 gospodarstwo rolne przypadało średnio 1,1 ciągnika wobec 0,9 w 2010 r.

W skali kraju, podobnie jak w 2010 r. najwięcej ciągników było w województwie mazowieckim, w 2020 r. ich udział wyniósł 15,9% i zwiększył się o 1,0 p. proc. w stosunku do 2010 r.

Wykres 4. Ciągniki i maszyny rolnicze

Mapa 4. Udział gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w 2020 r.

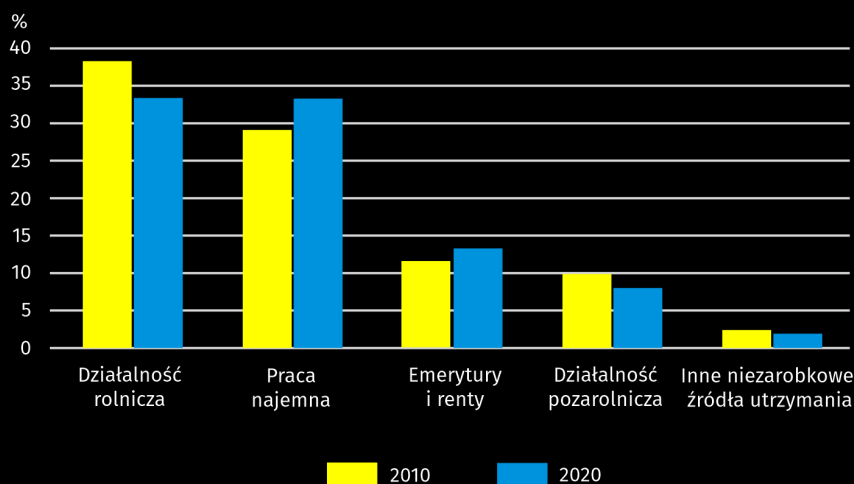

Największy udział gospodarstw posiadających ciągniki w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych odnotowano w gminie wiejskiej Belsk Duży (91,5%), a najmniejszy w gminie miejskiej Ząbki (18,2%)

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstw rolnego

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. łącznie 207,3 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. W porównaniu z 2010 r. było to o 21,2 tys., tj. o 9,3% gospodarstw mniej. Dochody z pracy najemnej wykazało 91,2 tys. gospodarstw domowych, a z działalności pozarolniczej – 28,5 tys. gospodarstw, tj. odpowiednio mniej w stosunku do dochodów wykazanych w 2010 r. o 12,3% i 34,0%. Emerytury i renty, jako źródło dochodów wykazało 50,2 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, tj. o 1,5% więcej niż w 2010 r., natomiast liczba gospodarstw uzyskujących dochody z innych niezarobkowych źródeł utrzymania w ciągu 10 lat zwiększyła się 2,5-krotnie – do 32,4 tys.

Wykres 5. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów

Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, zaledwie dla jednej trzeciej gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmalał na przestrzeni lat 2010–2020 z 38,3% do 33,3%. W przypadku pozostałych gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwa rolne, głównymi źródłami dochodów były: praca najemna (33,1%), emerytury i renty (13,2%), działalność pozarolnicza (7,9%) oraz inne niezarobkowe źródła utrzymania (1,9%). W 2010 r. było to odpowiednio: 29,1%, 11,3%, 9,9% oraz 2,4%. Należy zauważyć spadek odsetka gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z działalności pozarolniczej oraz wzrost odsetka gospodarstw uzyskujących główne dochody z pracy najemnej oraz z emerytur i rent.

Jedna trzecia gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskała główne dochody z prowadzonej działalności rolniczej

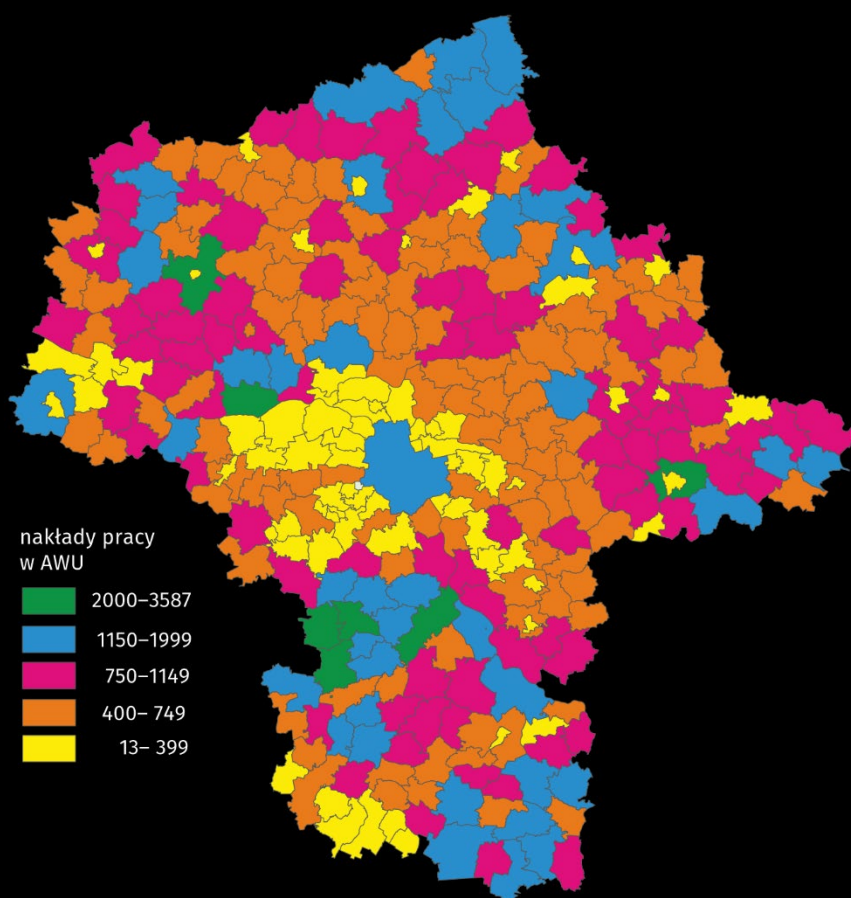
W skali kraju, największy odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskujących główne dochody z działalności rolniczej odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (50,3%); województwo mazowieckie zajęło ósmą pozycję.

Nakłady pracy i struktura pracujących w gospodarstwach rolnych

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w województwie mazowieckim nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych wyniosły 232,9 tys. AWU², w tym zdecydowaną większość (88,4%) stanowiły nakłady pracy użytkownika i jego rodziny – łącznie 205,9 tys. AWU, natomiast nakłady pracy pracowników najemnych stały to 5,4%. W porównaniu z PSR 2010 udziały tych nakładów odpowiednio spadły o 7,2 p. proc. i wzrosły o 3,7 p. proc.

W stosunku do 2010 r. zaobserwowano spadek o 18,9% nakładów pracy ogółem przy produkcji rolniczej, w tym spadek nakładów pracy rodzinnej siły roboczej o 25,0% oraz 2,5-krotny wzrost nakładów pracy pracowników najemnych.

Mapa 5. Nakłady pracy w gospodarstwach indywidualnych poniesione na produkcję rolniczą w 2020 r

Największe nakłady pracy w gospodarstwach indywidualnych na produkcję rolniczą odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Warka (3587 AWU), a najmniejsze w gminie miejskiej Zielonka (13 AWU)

² Umowna jednostka nakładów pracy w rolnictwie, oznaczająca ekwiwalent pełnego etatu.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: dane GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny w Warszawie prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS”

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Warszawie

Dyrektor Zofia Kozłowska
Tel.: 22 464 23 15

Rzeczoznawca:
Centrum Informacji Statystycznej

Marcin Kałuski
Tel.: 22 464 20 91

Obsługa mediów

Tel.: 22 464 20 91

e-mail: m.kaluski@stat.gov.pl

www.warszawa.stat.gov.pl

[@WARSZAWA_STAT](https://twitter.com/WARSZAWA_STAT)

[@UrządStatystycznywWarszawie](https://www.facebook.com/UrządStatystycznywWarszawie)

[gus_stat](https://www.instagram.com/gus_stat)

[głównyurządstatystycznygus](https://www.youtube.com/głównyurządstatystycznygus)

[głównyurządstatystyczny](https://www.linkedin.com/głównyurządstatystyczny)

Powiązane opracowania:

Publikacja GUS pt. *Powszechny Spis Rolny 2020. Metodologia i organizacja badania*

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-metodologia-i-organizacja-badania,3,1.html>

Ważniejsze pojęcia i wyjaśnienia metodologiczne zawarto w wyżej wymienionym opracowaniu.

Temat dostępny w bazach danych:

Bank Danych Lokalnych – Powszechne Spisy Rolne – PSR 2020

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

